

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Samverkan

Om svårigheter och sekretessens roll

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Grundnivå
Socionomprogrammet vt 12
C-uppsats
Författare: Magnus Pilback, Johan Malmström
Handledare: Andreas Liljegren

Sammanfattning

Titel: *Samverkan – Om svårigheter och sekretessens roll*

Författare: Johan Malmström och Magnus Pilback

Nyckelord: Samverkan, hinder, sekretess, nyinstitutionell teori, socialtjänst, psykiatri, anmälningsplikt, HVB-hem

Uppsatsen är en kvalitativ studie som bygger på fem intervjuer med enhetschefer för HVB-hem. Dessa verksamheter är behandlingsverksamheter där huvuddelen av klienterna utgörs av barn och ungdomar, men det förekommer även vuxna som klienter. Samtliga verksamheters huvudfokus ligger på familjebehandling och är så kallade utförarverksamheter vars uppdragsgivare är socialtjänsten. Socialtjänsten är den huvudsakliga samverkanspartnern, men det förekommer även kontakter med andra myndigheter såsom skola, sjukvård, Migrationsverk, polis och kriminalvård. Studiens syfte är att beskriva den problematik som enhetscheferna upplever i samverkan med socialtjänst och andra myndigheter. Den första frågeställningen lyder: "Vad ser enhetscheferna för eventuella hinder och svårigheter i samverkan med uppdragsgivare och andra myndigheter?" och den andra: "Hur påverkar sekretesslagstiftningen samverkan med uppdragsgivare och andra myndigheter?" I vår analys utgår vi från den nyinstitutionella teoribildningen, där vi tagit stöd av bland andra Berth Danermarks och Christian Kullbergs, samt Ove Grapes studier om samverkan mellan olika människobehandlande organisationer i välfärdssamhället. En annan forskare vi tagit stöd av är Björn Hvinden som introducerat integrationsbegreppet i nyinstitutionell analys av samverkan i välfärdsstaten. Orsakerna till samverkanshinder är kommunikationssvårigheter, skilda målfokus och olika tolkningar av sekretesslagstiftningen. När det gäller sekretessen så är lagstiftningens utformning tillräckligt tydlig för samverkan mellan myndigheter - svårigheterna grundar sig i de olika samverkansaktörernas tolkningar och förhållningssätt till sekretesslagstiftningen. Detta leder till skilda prioriteringar. Vi kommer fram till att många samverkanshinder har övervunnits under senare år, bland annat på grund av tydligare lagar och direktiv. Vi ser också att samtliga enhetschefer verksamheter har samarbetssvårigheter med delar av sjukvården, i synnerhet vuxenpsykiatri.

Vi vill rikta ett stort tack till våra informanter som välvilligt och tillmötesgående gav oss ett väldigt intressant empiriskt material. Vi vill också tacka vår handledare Andreas Liljegren för en handfast, konkret och professionell handledning.

Magnus Pilback & Johan Malmström

1 INTRODUKTION	1
1.1 INLEDNING	1
1.2 PROBLEMMOMRÅDE	1
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	3
2 TIDIGARE FORSKNING OCH TEORETISKA RAM	4
2.1 TIDIGARE FORSKNING	4
2.2 NYINSTITUTIONELL TEORI	8
2.2.1 ORGANISATORISKA FÄLT, VERKSAMHETSOMÄNER OCH INSTITUTIONELLA LOGIKER	9
2.2.2 DOMÄNANSPRÅK, DOMÄNKONFLIKT OCH DOMÄNKONSENSUS	9
2.2.3 INTEGRATIONSBEGREPPE, VERTIKAL OCH HORIZONTELL INTEGRATION	10
3 METOD	11
3.1 KVALITATIV INTERVJU	11
3.2 ANSATS OCH FÖRFÖRSTÅELSE	12
3.3 URVAL	13
3.4 ETIK	14
3.5 RELIABILITET	15
3.6 VALIDITET	15
3.7 GENERABILITET	16
4 RESULTAT OCH ANALYS	16
4.1 SAMVERKAN	17
4.1.1 SOCIALTJÄNSTEN ÄR DEN FRÄMSTA SAMVERKANSPARTNERN	18
4.1.2 SAMVERKAN MED ANDRA MYNDIGHETER	23
4.1.3 FORMELLA OCH INFORMELLA RELATIONER BETRÄFFANDE SAMVERKAN	28
4.1.4 SAMMANFATTNING	30
4.2 SEKRETESS	30
4.2.1 SAMTYCKE	32
4.2.2 OKUNSKAP OM SEKRETESSLAGSTIFTNINGEN	33
4.2.3 ANMÄLNINGSPLIKT OCH SEKRETESS	35
4.2.4 SAMMANFATTNING	36
5 AVSLUTANDE DISKUSSION OCH REFLEKTIONER	37
6. FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	39
KÄLLFÖRTECKNING	40
BILAGA 1 INTERVJUGUIDE	42

1 Introduktion

1.1 Inledning

Samverkan som begrepp och idé är något som kommit att få ett rejält fäste inom människobehandlande organisationer och är förankrat hela vägen från utbildning till arbetslivet. De allra flesta är även överens om att en välfungerande samverkan mellan professioner och myndigheter har många potentiella fördelar. Men samverkan är inte ett självspelande piano som per automatik innebär en höjd kvalitet och effektivitet med en minskad ansträngning. Samverkan är en komplex process som kräver prioritering, kunskap och planering (Josefsson, 2007) och med vår uppsats syftar vi till att utifrån de yrkesverksammars upplevelser belysa de svårigheter och hinder som kan upplevas i samverkan. Utifrån samma perspektiv vill vi även studera hur de yrkesverksamma upplever sekretesslagstiftningens roll i samverkan. Genom att belysa detta hoppas vi även att väcka tankar och idéer kring hur man kan undvika några av de konflikter som kan uppstå. De yrkesverksamma representeras i vår studie av enhetschefer på familjebehandlande verksamheter där samverkan har en betydande och tydligt definierbar del i det dagliga arbetet.

1.2 Problemområde

Samverkan

Samverkan har varit förekommande i stort sett så länge välfärdsstaten existerat, men utvecklingen har gått mot att samverkan numera tenderar att vara en nödvändighet snarare än ett alternativ (Danermark & Kullberg, 1999). En av anledningarna till detta beror på hur välfärdspolitiken mer och mer formas mot ramlagstiftning, med ett allt större kunskapsområde och expertis och en ökad decentralisering av beslutsbefogenheter. Det ökade kunskapsområdet har lett till att samverkan idag ses som en nödvändighet för att kunna möta och hantera de komplexa behov som människor har och för att kunna arbeta efter den helhetssyn som kommit att prägla flertalet av våra människobehandlande organisationer (Hjortsjö, 2006). Decentraliseringen har gett oss en större bredd och variationsrikedom i verksamhetsformer inom välfärdssamhället (Danermark & Kullberg, 1999). Ett exempel på detta är att kommunerna idag ofta har avtal och samverkan med frivilligorganisationer och diverse olika finansierade privata aktörer förutom den uppdelning av verksamheter som redan ryms inom den egna organisationen.

Att samverkan mer tenderar att ses som en nödvändighet än ett alternativ går att hitta stöd i från regeringsnivå genom lagstiftning där myndigheters skyldighet att samverka regleras i 6 § i förvaltningslagen. Där går det att utläsa att: "Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten" (Förvaltningslagen, 1986:223). Socialtjänstens bestämmelser angående samverkan regleras i 3 kap. 1, 4 och 5 § i SoL. När det gäller gruppen barn och unga finns det en specifik skyldighet att samverka som regleras i 5 kap. 1a § i SoL: "Socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs." Denna särskilda vikt vid samverkan kring barn, markerades av regeringen med en lagändring om skyldigheter att samverka som kom att gälla från och med 1 juli 2003 (prop 2002/03:53). Förutom socialtjänsten så regleras detta i lagstiftningen dessutom för polis, förskola och skola samt hälso- och sjukvård (Josefsson, 2007). Syftet var att stärka skyddet för barn i utsatta situationer och innebar att socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt förskolan, skolan och skolbarnsomsorgen blir skyldiga att samverka med samhällsorgan, organisationer och andra när det gäller barn som far illa eller riskerar att fara illa. Lagen omfattade även en förändring avseende anmälningsskyldigheten enligt socialtjänstlagen som utvidgades till att även omfatta kriminalvården och rättspsykiatriska avdelningar samt anställda inom dessa myndigheter (2002/03:SOU15).

När samverkan väl nämns så är det i regel i samband med en rad fördelar både vad gäller strukturella aspekter som på individnivå (Josefsson, 2007). Detta handlar bland annat om positiva ekonomiska aspekter där samverkan, både inom den egna och mellan olika organisationer, främjar ett optimalt utnyttjande av de resurser som finns. Detta är även positivt för brukaren då man undviker dubbelbehandling och även minskar riskerna med att brukare hamnar "mellan stolarna". Samverkans potentiella fördelar förekommer även vad avser en kvalitetsaspekt, genom att flera olika aktörer går samman och bidrar med sin specifika expertis och erfarenhet. Men även om samverkan tillkommer i syfte att lösa problem, så måste man vara medveten om att samverkan också genererar problem, som man kanske inte tidigare behövt brottats med. Potentiella problem och hinder kan innefatta alltifrån koordineringsproblem till konflikter vad gäller kultur, kompetens, sekretess, arbetssätt, skilda utgångspunkter och mål (Danermark & Kullberg, 1999). Detta är problem som kan vara avgörande för om samverkan får ett positivt utfall eller endast skapar mer arbete för aktörerna.

Sekretess

Sekretess har en självklar plats när man diskuterar samverkan mellan myndigheter då samverkan i de flesta fall innefattar ett utbyte av information. När denna information rör en enskild som motsätter sig ett utlämnande av information så kan det strida mot sekretessen och därmed omöjliggöra en samverkan (Clevesköld & Thunved, 2009). Offentlighets- och sekretesslagen omarbetades till en ny version (2009:400) som trädde i kraft den 30 juni 2009. Syftet med den nya lagen var att göra den mer lättförståelig och lättillämpad för att undvika felaktiga tolkningar vilket också torde underlätta vissa aspekter av samverkan mellan myndigheter som har olika regelverk. Sekretessen förekommer dock fortfarande som ett potentiellt hinder i diskussioner kring samverkan och då blir det intressant att studera exakt vad det är som upplevs vara för hinder. Är det sekretessreglerna i sig som inte är förenliga, eller är det tolkningar och förhållningssätt mellan myndigheter som förkläds i sekretessproblematik?

1.3 Syfte och frågeställning

Vi vill i vår studie belysa och undersöka vilka faktorer som kan upplevas påverka utfallet av samverkan negativt. Detta då vi har intryck av att det finns mycket att studera i kedjan mellan teoretiska arbetsmodeller och styrdokument – och vad som faktiskt implementeras och upplevs i det dagliga arbetslivet. Syftet med uppsatsen är alltså att ge en bild av vad enhetschefer för HVB-hem (hem för vård och boende) upplever som hinder i samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter. Vad är det som inte fungerar och vad är orsakerna till detta? Vi har även valt att fokusera särskilt på om sekretessen mellan myndigheter kan upplevas som ett hinder i samverkan.

Frågeställning:

- Vad ser enhetscheferna för eventuella hinder och svårigheter i samverkan med uppdragsgivare och andra myndigheter?
- Hur påverkar sekretesslagstiftningen samverkan med uppdragsgivare och andra myndigheter?

För att besvara dessa frågor har vi genomfört ett antal kvalitativa intervjuer med enhetschefer för behandlingsverksamheter och analyserat dem utifrån den nyinstitutionella teoribildningen.

2 Tidigare forskning och teoretiskt ramverk

2.1 Tidigare forskning

Vår översättning av samverkan mellan myndigheter ledde oss till begreppen *interprofessional collaboration* och *interagency collaboration* som således blev ledord i våra sökningar i internationella databaser. Här stötte vi på ett flertal till synes relevanta träffar och tillbringade en hel del tid åt att ögna igenom både artiklar, avhandlingar och böcker som beskriver hur man bibehåller, utvecklar, identifierar och skapar interprofessionell samverkan. Större delen av den forskning vi stötte på avser dock samverkan som på ett eller annat sätt innefattar sjukvården och fokuserar mer ingående på de olika professionernas identitet. Detta då begreppet *interprofessional collaboration* tenderar att vara tätt sammankopplat med *teamwork*. Inom detta fält gick vi igenom artiklar som behandlar multiprofessionella team såsom *Teamwork: understanding multi-professional working*, och *Interprofessional education on a training ward for older people: Students conceptions of nurses, occupational therapists and social workers*. Artiklarna fokuserar på olika samverkansgrupper och modeller för effektivare samverkan som belyser grupp dynamiken utifrån organisationsteori eller organisationssociologi som teoretiska utgångspunkter. Även om det finns en rad olika faktorer här som var relevanta för oss avseende vår inriktning så ansåg vi att de var för fokuserade på professionernas identiteter och gick därför vidare mot forskning som belyste organisationen snarare än professionerna inom dem. Karin Crawford gör i sin doktorsavhandling *Interprofessional collaboration in social work practice* (2012) en ansats att belysa en mer generell syn på hur socialarbetare kan arbeta effektivt tillsammans med andra professioner. Särskilt intressant för vårt arbete var hennes redogörelse för *barriers* som kan hindra en effektiv och givande samverkan. Dessa *barriers* innefattar bland annat bristen på stöd uppifrån organisationen, att alla aktörer inte är med från starten, avsaknad av tillit till respektive professioner och obefintlig koppling mellan vision och utförande.

Vi stötte även på artiklar som *Resources, Knowledge and Influence: The Organizational Effects of Interorganizational Collaboration* där författarna studerar en rad olika samverkansprojekt utifrån deras grad av *involvement* och *embeddedness* och effekterna av detta. Detta angreppssätt liknade det vi hade i åtanke och gav oss ytterligare idéer till vår teoretiska analysram då författarna pekar på att samverkan sker mellan organisationer i sig, och således behöver teoretiska förhållningssätt som är anpassade efter detta.

Då vi bedömde att det fanns tillräckligt med relevant forskning så begränsade vi oss till samverkan inom människobehandlande organisationer och myndigheter som innefattade rättsväsendet och skolan. Mest stöd har vi haft av studier och uppföljningar av projekt som liknat vårt intresseområde och varit nära avseende de involverade verksamheterna och vilken typ av samverkan som bedrivs. Dessa har främst behandlat samverkan inom familjecentraler och barnahus. Här vill vi tydliggöra att dessa verksamheter skiljer sig åt från våra informanternas verksamheter men att de olika samverkansaktörerna som är representerade, i hög grad är samma inom samtliga verksamheter. Återkommande namn avseende samverkan är Grape och Hjortsjö samt Danermark och Kullberg som tar upp historiken och tankarna bakom samverkan, och hur det sedan tar sig uttryck i olika samverkansprojekt. Dessa studier har vi haft mycket nytta av under arbetet och därför redogör vi för dem mer ingående.

Med samarbete i sikte – Om samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler.

Maria Hjortsjö (2006)

Universitetslektor vid Malmö Högskola publicerade 2006 en avhandling som rör samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler. I avhandlingen studerade hon samarbete utifrån en familjecentral som liksom våra informanternas verksamheter bygger på samarbete mellan professioner med olika organisationstillhörighet, men i detta fall delar de olika professionerna även lokaler och är sammankopplade i en tydlig organisationsstruktur. Genom att studera offentliga tryck, verksamhetsberättelser, utvärderingsrapporter och intervjuer med ett antal nyckelpersoner redogör hon för hur familjecentralerna byggts upp. Hon gör också en historisk anblick på hur samverkan kring familjer har utvecklats i Sverige.

I avhandlingen menar Hjortsjö att en stor del av de projekt, utvärderingar och artiklar som berör samverkan inom offentlig sektor är okritisk och endast fokuserar på fördelarna med samarbete. Detta anser hon stå i konflikt med att många resultat av samverkansprojekt pekar på att samarbetet inte fått det utfall och den effekt som var tanken. Hjortsjö drar som slutsats av studien att aktörerna som är inblandade i samverkansprojekten är starkt kopplade till den egna organisationen och dess regler, vilket kan skapa svårigheter att agera utanför dessa ramar. Hjortsjö menar även att en stor del av samverkansprocesserna i praktiken tenderar att bli ytliga och att hon hade väntat sig att se ett större mått på integration mellan organisationer. Dock skriver hon att när processerna väl fungerar så skapar de en vardagskunskap om att det går bra att samarbeta och att detta är bra. Hjortsjö nämner även en upplevd trygghet bland

personalen i och med att de på grund av samverkan vet var de har varandra och därmed kan förhålla sig till det.

Myndighetsamverkan i barnahus – organisering, innehåll och process (Susanna Johansson, 2008)

Rättssociologiska enheten vid Lunds Universitet fick i samband med lagändringen, i uppdrag att genomföra en utvärdering av sex ingående barnahusverksamheter i Linköping, Stockholm, Malmö, Göteborg, Sundsvall och Umeå. Barnahus bygger på nära samverkan mellan myndigheter under ett tak vid utredningar av misstänkta brott mot barn och innefattar åklagare, polis, socialtjänst, rättsläkare, barnläkare, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och samordnare från barnhuset.

I utvärderingsuppdraget ingick att ge en bild av varje försöksverksamhet för sig och samtidigt göra jämförelser mellan de olika försöksverksamheternas metoder och resultat. Utvärderingen tar upp ett antal upplevda svårigheter som framkommit i kontakt med aktörerna på barnhusen. Det handlar bland annat om svårigheter att koordinera arbetet mellan de olika myndigheterna. Detta dels utifrån regelverk och riktlinjer men också utifrån oklara rollfördelningar i arbetet samt tid- och resursbrist. Personalen upplevs sakna samverkansmandat och samverkansavtal och upplever att överenskommelser med andra myndigheter inte följs. Personalen upplevde ett behov av "informell samverkan" som innefattar mer information om varandras professioner med möjlighet till diskussioner och resonering kring metodik, perspektiv, prioriteringar och bedömningar.

Rätt, makt och institutionell förändring - en kritisk analys av myndigheters samverkan i barnahus (Susanna Johansson, 2011)

Tidigare nämnda utvärderingsprojekt var grunden till Susanna Johanssons avhandling som är en fördjupad analys i myndigheternas samverkan i barnhusen mellan socialtjänsten, polis och åklagare samt hälso- och sjukvården kring utredningar av misstänkta brott mot barn. Johanssons analys visar bland annat på en komplexitet i samverkan som påverkas av professionernas säregna institutionella logik. Begreppet institutionell logik presenteras närmare i vårt teoriavsnitt men kan kort beskrivas som de målsättningar, önskemål och regelverk som varierar inom olika verksamhetsfält. Studien pekar på att dessa logiker är avgörande för samverkan och utgör grunden till förhandlingar och maktspel inom samverkan där vissa logiker tenderar att ta större plats på bekostnad av andra. Johanssons resultat pekar

på detta i form av en förskjutning från en behandlingslogik mot den straffrättsliga logik som präglar rättsväsendet, och menar att innebär en risk för att helhetsperspektivet i dessa fall minskar snarare än ökar vid samverkan.

Samverkan - Välfärdsstatens nya arbetsform, (Danermark & Kullberg, 1999)

Danermark och Kullbergs bok om samverkan utgår från en utvärdering av ett samverkansprojekt mellan psykiatrin och socialtjänsten som de studerade i tre år. Utifrån teoretiska ansatser som innefattade den nyinstitutionella teoribildningen studeras projektet men författarna behandlar även generella förutsättningar för samverkan mellan välfärdsstatens huvudaktörer. Författarna belyser bland annat att de grundläggande skillnader som existerar mellan huvudmännen för verksamheterna genererar problem. Dessa skillnader består bland annat av lagstiftning, förklaringsmodeller och organisation. Författarna pekar dock på att förekomsten av problem inte behöver innebära en misslyckad samverkan, och nämner förekomsten av goda sociala relationer som en faktor som kan parera eller uppskjuta problemen under en kortare tidsrymd. Författarna redogör för ett antal faktorer förutom sociala relationer som viktiga för en välfungerande samverkan. Dessa inkluderar bland annat: kollegial jämlikhet, extra resurser för projektet och en rimlig avgränsning för samverkan utifrån målet.

Riding the dragon: developing inter-agency systems for supporting children. (Glenny, Georgina, 2005)

I en vetenskaplig artikel skriver Georgina Glenny, verksam vid Oxford Brookes University i Storbritannien, om tre studier om samverkansprojekt för barn med särskilda behov i skolan. Upprinnelsen till den första studien var samarbetssvårigheter huvudsakligen i form av kommunikationsproblem mellan samverkansaktörerna, och att dessa ofta resulterade i delvis felaktiga och ibland onödigt dyra insatser gentemot barnen. Insatserna var dessutom väldigt tidskrävande. De två andra studierna handlade om två olika lösningar på identifierade problem av den första studien. Lösningen på de flesta av problemen var att förankra samverkansrollen inom den egna organisationen samt medvetandegöra de andra aktörernas roll och arbetsuppgifter mellan varandra. För att uppnå detta organiserade man bland annat särskilda samverkansmöten på olika nivåer (s.k. *feedback loops*) för problemlösning, beslutsfattande och uppföljningar. Man konstaterade också att en viktig faktor för ett bättre samverkansresultat inte nödvändigtvis var en omorganisation, det viktigaste var att man byggde upp och förstärkte den befintliga organisationens reflekterande förmåga i syfte att

identifiera styrkor och svagheter och utveckla en flexibilitet för att hantera dessa. Artikelns titel - "Riding the Dragon" (att rida på draken) - syftar på att det organisatoriska systemet kan beskrivas som en mäktig och utmanande drake som kräver offer. Frågan är hur denna drake ska tämjas och kunna ridas - det vill säga tjäna sitt egentliga syfte.

2.2 Nyinstitutionell teori

Den nyinstitutionella teoribildningen tillhör ett brett och mycket omfattande fält som rör organisationsteori (Johansson 2002), och eftersom vår studie rör interaktionen mellan organisationer, har vårt val av teoretisk tolkningsram kommit att bli nyinstitutionalismen som för in nya aspekter av omvärldens betydelse för organisationer (ibid), om man jämför med tidigare teoribildningar. Förespråkare för nyinstitutionalismen reagerade bland annat mot synen på organisationers agerande som i grunden rationellt, logiskt och strategiskt gentemot den omgivande miljön, varpå nyinstitutionalismen förde in ett socialt och kulturellt perspektiv i beroendeförhållandet mellan organisationer och omgivning (Grape/Blom/Johansson 2006).

Den institutionella och den nyinstitutionella teorin uppstod för att analysera företagsvärlden och samhällets konkurrensutsatta sektor, men på 1990-talet började bland andra forskare som Walter Powell och Paul DiMaggio föra fram tankar om att skillnaden mellan de marknadsdrivna och de offentliga organisationerna var överdrivna (Eriksson-Zetterquist 2009), och under 2000-talet har nyinstitutionalismen kommit att tillämpas vid forskning i Sverige inom den sociala sektorn av forskare som Björn Blom, Urban Markström och Jan Hjelte (Grape 2006).

Den riktning inom nyinstitutionalismen som vi ska använda oss av fokuserar på institutionella faktorer och omgivningspåverkan i ett bredare perspektiv, där betoningen ligger på process och organisering och inte på struktur och organisation. De begrepp som vi anser behjälpliga i analysen av vår empiri har vi hämtat från Ove Grapes (2006) analys av framgångsrika och mindre framgångsrika samverkansprojekt i den svenska offentliga sektorn. Här beskrivs de samverkande *verksamhetsdomänerna* tillhöra samma *organisatoriska fält* men ha skilda *institutionella logiker*, och att dessa verksamheters *domänanspråk* och av olika anledningar antingen leder till *domänkonsensus* eller *domänkonflikt*, där en viktig faktor i sammanhanget tycks vara graden av *integration*.

2.2.1 Organisatoriska fält, verksamhetsdomäner och institutionella logiker

Ett organisatoriskt fält är ett område där olika organisationer arbetar med likartade verksamheter (Grape 2006). I vårt fall definieras det organisatoriska fältet som samhälleliga insatser gällande barn och ungdomar.

Begreppet verksamhetsdomän definieras lite olika av olika forskare och det finns två betydelser – en där anspråken står i fokus och en där den faktiska verksamheten står i fokus (Grape 2006). Vi har valt att avgränsa begreppet till den faktiska verksamheten för att tydligare kunna analysera samverkansaktörernas interaktion i termer av domänanspråk, domänkonflikter och domänkonsensus.

De olika verksamheterna i ett organisatoriskt fält styrs av institutionella logiker, det vill säga de principer för hur verksamheter organiseras och hur de agerar (Grape 2006), både inom verksamheten och i kommunikationen med omvärlden (Forsell/Jansson 1996). Inom de olika logikerna finns anspråk och ställningstaganden som definieras som ”sanna” och dessa kan inte ifrågasättas av andra verksamheters logiker. Logikerna utgörs således av ett slags kommunikativt gränssnitt mellan verksamheterna. I vår studie gör sig till exempel sjukvårdens och socialtjänstens logiker gällande, i sjukvården gäller i det här fallet en diagnos- och behandlingslogik och i socialtjänstens myndighetsutövande del gäller en insatslogik, logiker som också innefattar normativa och kognitiva antaganden. Sjukvårdens diagnos- och behandlingslogik innefattar regler och förhållningssätt med ett individualiserat patientperspektiv omgärdat av en stark sekretess, medan socialtjänstens insatslogik i barn- och ungdomsärenden har ett större inslag av ett systemteoretiskt perspektiv där föräldrar och anhöriga finns med i bilden. Lagtextens skrivningar om barnperspektivet får olika tyngd hos sjukvården respektive socialtjänsten beroende på de att båda logikernas utgångspunkter ger skilda tolkningar.

2.2.2 Domänanspråk, domänkonflikt och domänkonsensus

Under rubriken ovan definierade vi verksamhetsdomänen som den faktiska verksamheten, det vill säga de konkreta arbetsuppgifter enheten ägnar sig åt. Inom det här området händer det att man gör anspråk på uppgifter utifrån perspektivet att man också har legitima skäl att göra det – man har domänanspråk. Vi exemplifierar begreppen nedan, i nästa stycke. Vi har således två aspekter av verksamhetsdomänen och dessa är de faktiska arbetsuppgifterna samt anspråken

inom området. Om anspråken godtas av övriga berörda aktörer i samverkansprocessen råder domänkonsensus, om icke så råder domänkonflikt (Grape 2006).

För att beskriva tillämpningen av begreppen i vår studie kan vi ta den behandlingsverksamhet informanterna ägnar sig åt, och dessa arbetsuppgifter utgör deras verksamhetsdomän. Socialtjänstens myndighetsutövande del ägnar sig åt insatsbedömningar och den utgör deras verksamhetsdomän. En typ av insats från socialsekreterarna föranleder en viss typ av behandling, en annan insats en annan typ av behandling. Socialsekreterarna gör således anspråk på att ha vissa kunskaper i behandling av klienter, annars kan de av logiska skäl inte bedöma och besluta vilken insats som bör sättas in och verkställas av våra informanternas verksamheter. Detta anspråk är ett exempel på ett domänanspråk. Rollerna i de här fallen är klart åtskilda, och behovet av domänkonsensus stort, annars är risken stor att klienten kommer i kläm. Om behandlingsverksamheten bedömer att socialsekreterarna har satt in fel insats, lär behandlingen bli lidande och vice versa. I vissa situationer har de båda verksamhetsdomänerna domänanspråk som överlappar varandra och resultatet blir antingen domänkonflikt eller domänkonsensus, och hur utfallet blir beror enligt det här teoretiska perspektivet på graden av integration - ett begrepp som kommer att definieras nedan.

2.2.3 Integrationsbegreppet, vertikal och horisontell integration

Grape (2006) menar att den nyinstitutionella begreppsvärlden har svårt att beskriva samverkansprocessens dynamik, och hävdar att graden av integration i samverkansaktörernas interaktion utgör en viktig faktor för framgången i ett samverkansarbete. Begreppet har Grape lånat in från den norska forskaren i socialt arbete Björn Hvinden. En samverkan mellan verksamheter blir lättare att få till stånd om man också är medveten om problematiken med att förankra samverkansarbetet inom den egna organisationen och med sina samverkanspartners. Nivån på det här arbetet kan betecknas med graden av integration. Hvinden (1994) skriver att integrationsarbetet är kopplat till tre faktorer – en gemensam uppfattning om problemen, en samsyn beträffande målen och att det finns ett ömsesidigt beroende mellan parterna. Integrationsbegreppet användas alltså till att åskådliggöra om de olika samverkande verksamheternas målsättningar sammanfaller eller skiljer sig åt, och om de också agerar för att uppnå detta mål. Man kan tala om både vertikal och horisontell integration där den vertikala syftar på relationerna uppåt och nedåt inom en hierarkisk organisation och den horisontella på relationerna mellan aktörer på liknande hierarkisk nivå (ibid). I vår studie blir

begreppen relevanta i förståelsen av informanternas beskrivningar av samverkansproblem med exempelvis delar av sjukvården, men också i beskrivningarna av samverkanskunskaper på olika hierarkiska nivåer inom den egna organisationen.

3 Metod

3.1 Kvalitativ intervju

En formell beskrivning av samverkan mellan organisationer går i teorin att beskriva utifrån ett enkelt organisationsschema. Samtidigt torde det vara teoretiskt möjligt att redogöra vilka delar av sekretesslagen som påverkar vilka delar i samverkan utan att behöva prata med informanter. Men vår utgångspunkt, innan vi började skriva, var att det finns en stor diskrepans mellan vad som finns beskrivet i riktlinjer, lagar och verksamhetsbeskrivningar inom det sociala arbetsfältet, och vad som faktiskt upplevs i verkligheten. Vi var intresserade av att ta reda på de yrkesverksammas upplevelser, känslor och förklaringar kring vår fråga och därmed kom även valet av kvalitativ metod som naturligt. Här hänvisar vi till Dalen (2007), som menar att en kvalitativ metod är speciellt lämpad om man vill få en insikt i informantens egna erfarenheter, tankar och känslor. Liknande beskriver Larsson, (2005) att kvalitativ metod som redskap är applicerbart när det handlar om att studera individens subjektiva upplevelser utifrån egna ord, uttryck och meningsbeskrivningar. Med detta i åtanke så bedömde vi att kvalitativa forskningsintervjuer vore det mest lämpliga för att få fram ett helhetsintryck av våra informanter.

För att kunna studera vår frågeställning så fokuserade vi på att hitta informanter som representerade organisationer där samverkan med andra myndigheter är en nödvändig del i arbetet. Med hänsyn till vår tidsrymd och för att få så uttömmande svar som möjligt, bestämde vi oss för att en timmes intervju per informant vore rimligt i vår studie. När detta var klarlagt så skrev vi ner ett 20-tal specificerade frågor som täckte in det vi var intresserade av och det vi trodde oss kunna få hanterbara svar på. För att inte styra våra informanter för mycket och för att främja nyanserade och utförliga svar så beslöt vi oss för att samla de ursprungliga frågorna i ett mindre antal efter särskilda teman, där varje tema fick varsin öppen frågeställning. Vi utarbetade därefter en mer detaljerad intervjuguide där frågorna täckte upp vårt intresseområde men ändå var formulerade på ett sätt som möjliggjorde öppna svarsalternativ. Denna variant brukar benämnas som semistrukturerad intervju (Dalen, 2007),

eller halvstrukturerad (Gilham, 2008). Gilham menar att en halvstrukturerad intervju förutsätter att samma typ av frågor ställs till alla inblandade med samma tidsåtgång. Vi behöll dock de ursprungliga frågorna för att kunna pricka av dessa under intervjuerna och se till att de belyste samtliga delar vi hade i åtanke. Intervjuguiden finns som bilaga 1 efter referenserna.

3.2 Ansats och förförståelse

Vi anser att vår ansats mest liknar det som benämns som en abduktiv ansats då vi inledningsvis i arbetet hade ett par antaganden med oss in i studien men utan att ha kopplat dem till några särskilda teorier. Den abduktiva ansatsen kan sägas vara en kombination mellan ett induktivt och deduktivt förhållningssätt (Larsson, 2009). Den induktiva strategin präglas av att forskaren närmar sig empirin mer förutsättningslöst och i avsaknad av teoretisk förförståelse, och utifrån empirin drar generella slutsatser och skapar en teori som förklaringsmodell (ibid). Vi vill inte hävda att vi gav oss in i studien förutsättningslöst. Att vi blev intresserade att skriva om just samverkan som område var att vi båda tidigare reflekterat över det och att vi båda var av uppfattningen att det finns en rad olika faktorer som potentiellt kan innebära problematik. Förförståelse för det område vi valde att studera kom främst från vår arbetslivserfarenhet genom praktik och vikariat, men även inom utbildningen där vikten av samverkan mellan myndigheter ständigt är aktuell. Ingen av oss har dock någon personlig erfarenhet av samverkansfrågor när det gäller ledarskap.

Inom det deduktiva ingångssättet utgår forskaren istället från teorier som sedan formar frågeställningar, avgör aktuell metod och även definierar hur tolkningen av det insamlade materialet ska utföras (Larsson, 2009). Redan i inledningen av arbetet så funderade vi kring lämpliga teorier men detta påverkade inte vårt val av frågor. Vi valde istället att hålla frågorna öppna och inte kopplade till specifika teorier då vi inte var säkra på vad vi skulle stöta på som skulle vara mest intressant för oss. Alltmedan intervjuerna blev klara så började kopplingar till teorier dock framträda och när det var dags att koda så gjorde vi detta utifrån de teoretiska verktyg vi ansåg mest lämpliga för att svara på vår frågeställning, något som vi ser som en abduktiv ansats.

3.3 Urval

Våra informanter är sju personer som arbetar på fem olika verksamheter som alla kan benämnas som behandlingsenheter eller HVB-hem. Verksamheterna definieras som utförandeenheter som tar emot uppdrag från socialtjänsten och sedan utreder och behandlar barn- och ungdomsärenden utifrån ett systemiskt förhållningssätt, vilket involverar åtskilliga närstående till den unge – familjemedlemmar och andra anhöriga. Dessa insatser kan också föranleda kontakter med skola, arbetsförmedling, barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och Migrationsverk för att nämna några. Samverkansmomentet är således en integrerad del i verksamheten, men det ska tilläggas att den viktigaste samverkanspartnern är socialtjänsten som också ofta är ansvarig initiativtagare till övriga samverkanskontakter. Verksamheterna innefattar både boenden och öppenvård. Samtliga informanter har befattningen enhetschef eller likvärdig. Med enhetschef eller likvärdig position avser vi en person som leder och planerar verksamheten och är ansvarig för att uppfölja de lagar, förordningar och riktlinjer som är applicerbara på denna verksamhet. Vi valde just denna grupp med hänsyn till att de dels representerar underordnad personal och att de genom dem tar del av många olika åsikter och synpunkter på samverkan. Förutom detta så representerar de ofta hela verksamheten utåt och deltar i olika projekt och ledningsgrupper där samverkan ofta berörs. Att antalet blev just sju personer beror på att vi ville ge informanterna tillräckligt med tidsutrymme för att kunna ge uttömmande svar men samtidigt behålla kontrollen över mängden data som behövde transkriberas, kodas och analyseras under den tidsplan som fanns.

Utifrån de premisser vad gäller yrkestitel som vi nämnt ovan så hörde vi av oss till fem olika verksamheter. Kontakten skedde via telefon och/eller mail där informanterna informerades om vårt syfte och själva tilläts bestämma tid och plats för eventuell intervju. Samtliga informanter tackade ja till att medverka vilket gjorde att vi helt kunde undvika bortfall och samtidigt slippa rucka på våra premisser bland informanterna. Denna typ av urval kan beskrivas som ett subjektivt urval (Denscombe, 2009) där forskaren har en viss kännedom om de människor eller företeelser som skall undersökas, och forskaren medvetet väljer vissa av dem eftersom det anses troligt att just dessa ger mest värdefulla data.

Två av enhetscheferna ställde upp på villkoret att de fick ha med en anställd under intervjun. Vi diskuterade fram och tillbaka, men kunde inte se att det uppenbart skulle kunna påverka intervjun negativt. Hade situationen varit omvänd och våra valda informanter krävt att ha med

en överordnad så hade det varit lätt att se hur detta skulle kunnat få intervjupersonen att censurera sig själv inför sin chef. Men i vårt fall så valde vi att tolka det som att vi genom den extra intervjupersonen skulle få en bredare inblick i hela verksamheten.

3.4 Etik

När vi har berört de etiska aspekterna med vår uppsats så har vi utgått från Vetenskapliga rådets etiska principer (2002). Här berörs huvudkrav som skall uppfyllas för att skydda informanterna och andra berörda av studie. Kvale (1997) berör samma kriterier men nämner dem i termer av moraliska kvaliteter som skall uppnås. Dessa kriterier går ut på att informanterna bör *informerar om syftet* med studien, *samtycka till att medverka*, att *skydda deras konfidentialitet* och att *följa nyttjandekravet*. Vi anser att vi har gjort vårt yttersta för att se till att dessa krav uppfyllts i vår uppsats.

Från första kontakten med våra informanter så har vi varit tydliga med vad vårt syfte med uppsatsen är och vad vi har önskat oss att de bidrar med. När informanterna har informerats om syftet och på vilka premisser deras medverkan är har de fått ta ställning till om de vill medverka eller inte. Innan intervjuerna har vi informerat om att deras medverkan är helt frivillig och att de när som helst under intervjuprocessen har rätt att avbryta sin medverkan i studien.

För att tillgodose kravet på konfidentialitet och våra informanternas anonymitet så har vi valt att ge våra informanter fiktiva namn. Informanterna benämns fortsättningsvis som informant 1, informant 2 och så vidare. I de fall verksamheterna representeras av två informanter så benämns de som informant 1a och 1b. För att ingen anställd eller verksamhet skall kunna spåras genom de uppgifter som framkommer i vår studie, har vi anonymiserat de respektive verksamheter där våra informanter arbetar både vad gäller namn och geografisk placering. Anledning till detta är dels den etiska aspekten, men det handlade även om att vi ville att informanterna skulle dela med sig av både formella såväl som informella upplevelser och för att motverka att informanterna censurerade sig själva av oro att bli feltolkade eller att bli konfronterade med obekväma åsikter. Vad gäller nyttjandekravet så har vi informerat om att det inspelade materialet och eventuellt övrig information som informanterna delgett oss, utan undantag är begränsat till att användas av oss, och endast i denna aktuella studie.

3.5 Reliabilitet

Ett sätt att uppfatta reliabilitet är en studies konsistens och tillförlitlighet (Kvale, 2009:263). En studies reliabilitet kan också beskrivas som ett värde på i hur hög utsträckning ett resultat ska kunna reproduceras av andra forskare vid andra tillfällen (Thurén, 2003). För att kunna hävda reliabilitet i vår kvalitativa analys har vi så långt som det varit möjligt redogjort för olika faktorer som påverkar reliabiliteten. Detta innefattar bland annat vår förförståelse, redogörelse och korrekt användande och tolkning av våra teorier, tidigare forskning, samt hur vi gått tillväga vad gäller kodning av empirin.

Reliabilitet vad gäller forskningsintervjuer är dock förknippat med en viss problematik. Gillham (2008) menar att forskaren vid intervjuer i princip alltid skapar en tolkande konstruktion av vad intervjupersonen säger. Att oavsett hur noggrant redovisad och väl utförd intervjun är så förändrar det inte det faktum att forskaren skapar en subjektiv konstruktion. Detta påverkar naturligtvis möjligheten för andra forskare att uppnå samma resultat utifrån vårt material och detta är vi medvetna om. Men vi har ändå försökt att tänka på reliabiliteten genom att hålla oss till en tydlig och definierad frågeställning med tillhörande intervjufrågor, redovisat vår kompletta intervjuguide och så långt som möjligt försökt att undvika ledande frågor eller att styra våra informanter. Ett undantag från detta är när vi har använt ledande frågor som ett sätt att bekräfta att vi uppfattat svaren från informanterna rätt (Kvale, 1997).

3.6 Validitet

Validitet innebär enligt Kvale att forskaren i sin studie undersökt det hen utgett sig för att undersöka (Kvale, 1997). Denscombe (2009) beskriver det som att data och metoder för att erhålla data anses exakta, riktiga och träffsäkra. I enlighet med detta har vi även i största möjliga mån försökt att så transparent som möjligt redogöra för våra metoder, insamlandet av data samt hur vi resonerat vid analys. Genom detta anser vi att vi har ökat reflexiviteten vilket är en faktor som påverkar validiteten enligt Denscombe (2009).

Gilham (2008) menar att validiteten i en intervju avgörs av hur troget den återger vad som faktiskt hände i intervjun. Gilham menar att detta oundvikligen innebär ett urval och en tolkning av forskaren. Vi har medvetet valt att i största möjliga mån redovisa vad vi anser som de viktigaste citaten istället för att omskriva och återberätta de viktigaste delarna själva. Detta

för att vi liksom Gilham (2009) anser att man kommer närmare sanningen genom de faktiska ordvalen som informanterna väljer, än att som forskare själv göra en översättning.

3.7 Generabilitet

Vår avsikt har varit att undersöka ett avgränsat antal informanter inom ett avgränsat område. Då vi valt den kvalitativa intervjun som forskningsmetod, med ett mindre antal informanter och frågått det slumpmässiga urvalet, så innebär detta att vi inte hävdar att vår studie är generaliserbar i någon högre utsträckning (Kvale, 2009:281). Vi har heller inte strävat efter att resultatet skall ge en generell bild av enhetscheferna på samtliga HVB-hem som en homogen grupp. Däremot anser vi att vår undersökning kan ha ett upplysande värde och kan ge en inblick i hur personal i ledande positioner resonerar och tänker kring samverkan mellan myndigheter. Liknande frågor och angränsande problematik torde vara applicerbar på ett antal olika områden där samverkan mellan organisationer är en betydande del av strukturen.

4 Resultat och analys

Det transkriberade intervjumaterialet är tematiserat i två huvudteman – samverkan och sekretess. Dessa teman är sedan indelade i ett antal delteman. Respektive tema inleds med en presentation och beträffande våra delteman så presenterar vi först ämnet och vad informanterna sagt, sedan belyser vi detta med citat från en informant, och i de fall vi har lyft fram flera citat så beror det på att det funnits motsäggande, avvikande eller fördjupande synpunkter på ämnet bland våra informanter. Efter citaten så diskuterar och analyserar vi materialet utifrån vår teoretiska ram. Detta innebär att den teoretiska analysen är insprängd under varje deltema i stället för att avsluta med en sammanfattande separat analys. Orsaken till den här uppsatsstrukturen är att det är lättare att ta till sig den teoretiska analysen i direkt anslutning till det empiriska resultatet och de utvalda citaten.

Samtliga informanter i vår studie ställer sig generellt positiva till samverkan och menar att arbetsformen har förbättrats avsevärt över tid. De tydligaste svårigheterna handlar om att de samverkande aktörerna har olika synsätt och intressen som har sin utgångspunkt i den egna reguljära verksamheten. Våra informanter upplever inte att sekretesslagstiftningen i sig utgör något hinder för samverkan, men att olika verksamheters och myndigheters förhållningssätt och tolkningar av lagen kan generera problem.

4.1 Samverkan

Våra informanternas verksamheter samverkar med rad olika aktörer, men socialtjänstens myndighetsutövande del, det vill säga våra informanternas uppdragsgivare, är den klart största samverkansaktören. Detta utgör innehållet i vårt första deltema. Vårt andra deltema handlar om samverkan med andra aktörer då samtliga informanter har kontakt med andra myndigheter såsom skola, sjukvård och rättsväsende. I vårt tredje och sista deltema så behandlar vi de informella relationernas betydelse och eventuella hinder för samverkansarbete.

Deltema 1: Socialtjänsten är den främsta samverkanspartnern. Beträffande resultaten så visar vår studie att samtliga informanter generellt sett är positiva till samverkansarbete och att många av de tidigare upplevda samverkanshindren har bemästrats under senare år. En av orsakerna uppges vara att statliga direktiv har förtydligats genom att ansvarsområden har klargjorts och preciserats. Men det finns fortfarande svårigheter och dessa är komplexa. Svårigheterna gör sig gällande när det råder skilda uppfattningar om klienters behov och när man gör anspråk på varandras kompetensområden. Tidsbrist hos socialtjänstens handläggare lyfts också fram som en försvårande faktor.

Deltema 2: Samverkan med andra myndigheter. Här lyfter samtliga informanter fram psykiatrin som ett problemområde, i synnerhet vuxenpsykiatrin där man upplever kommunikationssvårigheter, skilda målfokus och oförenliga arbetssätt. Relationerna med polis, kriminalvård och Migrationsverk upplevs generellt vara tydligare beträffande rollfördelningen och där samverkansprocessen är inne i en mer konstruktiv och målinriktad fas. Detsamma kan sägas gälla skolan.

Deltema 3: Formella och informella relationer. Betydelsen av informella kontakter och personliga relationer ska inte underskattas i samverkanssammanhang. Flera informanter menar att dessa relationer är en faktor som ökar och stärker förtroendet mellan parterna och som därigenom överbryggat potentiella hinder och svårigheter såsom otydlig roll- och ansvarsfördelning. Samtidigt konstateras att funktion måste gå före person, det vill säga att det är viktigt att samverkansrutinerna implementeras och förankras i den egna organisationen för att samverkansprocesser inte ska stå och falla med en enda person.

4.1.1 Socialtjänsten är den främsta samverkanspartnern

Våra informanter uttrycker att samverkan med uppdragsgivarna överlag är god, att socialsekreterarnas kompetens är hög och att man idag har verktyg för att hantera många svårigheter och hinder som tidigare har funnits. Man berättar att man är mån om att upprätthålla en god kommunikation med socialtjänstens handläggare både för klienternas skull och för det framtida samarbetets skull. Med tanke på att samtliga ärenden utan undantag kommer från dessa handläggare finns således ett beroendeförhållande till socialtjänsten, och även om våra informanter inte bara tar ärenden från den kommun där de själva är verksamma i, så är man fokuserad på att upprätta en relation som uppmuntrar till fler kontakter. Kan våra informanter visa att de utfört sitt arbete väl, kan man få fler ärenden i framtiden. Ett par av informanterna hävdar också att kompetensen blivit bättre med åren, att man från socialtjänstens sida är tydligare med att precisera vad man önskar för insats, att det man benämner som ”beställarkompetens” har blivit betydligt bättre med åren.

Men upplevelsen är dock inte entydig. Samtidigt som socialtjänstens myndighetsutövande del är den lättaste samverkanspartnern, är den också den svåraste. Det kan vara en fråga om att man helt enkelt gör olika bedömningar beträffande klienter vilket medför en otydlighet i yrkesrollerna och deras avgränsning gentemot varandra. Här anser våra informanter att de största svårigheterna finns.

Det är skillnad på att vara i beställarrollen och i utförarrollen, det blir skillnader i sättet att tänka. [...] Men de kan försöka börja tänja på gränserna, och till slut kan det bli väldigt urholkat som en schweizerost, det är det de inte riktigt förstår. Kunskaper om utredning och behandling saknas väldigt mycket på socialkontor. (Informant 2B)

Skäl till att man inte lyckas samarbeta kan alltså vara att man gör olika bedömningar beträffande klientens behov. Här ser vi att socialsekreterarnas och våra informanters enheter representerar verksamhetsdomäner med överlappande domänanspråk som kan leda till konflikt. I de allra flesta fallen råder dock domänkonsensus, men när dessa domänkonflikter trots allt inträffar menar informanterna att de största problemen uppstår. Danermark och Kullberg (1999) skriver att domänbegreppet också kan beskrivas i form av kunskapsdomäner, vilket kan vara lämpligt att göra just här. Våra informanters kunskapsdomän är intimt

förknippad med uppdragsgivarnas kunskapsdomän i så måtto att åtgärden, behandlingsmetoden eller insatsen gentemot en klient i informanternas utförarverksamhet är direkt avhängig av den beslutade insatsen från socialsekreteraren. Kan parterna inte enas om grundförutsättningarna beträffande en klient blir fortsatt samarbete av naturliga skäl problematiskt.

En annan, närliggande, orsak till ovanstående samverkanshinder är när uppdragsgivarna kliver in på våra informanternas kompetens- och kunskapsområde. Ett par av informanterna kallar de här uppdragen för ”beställningsuppdrag”, det vill säga när uppdragsgivaren har en bestämd uppfattning om klienten och att detta upplevs påverka utformningen av uppdraget som utförarna får av socialtjänstens myndighetsutövande del:

...att socialtjänsten redan har en bild klar över vad som skulle passa en familj och så vill man få det bekräftat här. Men vi kanske gör en annan bedömning.
(Informant 5).

Vi ser detta som exempel på tillfällen när våra informanter anser att socialtjänstens handläggare överskrider befogenheterna för sin yrkesutövning och stiger in i ett kunskapsområde där våra informanter anser sig vara experterna. Handläggarna gör plötsligt anspråk på ett område som inte riktigt godtas av våra informanter. För att kunna göra anspråk på något inom ett visst verksamhetsområde måste man godkännas som en legitim företrädare, annars är det inte möjligt att uppnå domänkonsensus (Grape 2006). Vid dessa tillfällen gör handläggarna kunskapsanspråk på våra informanternas verksamhetsdomäner som innebär en bedömning av en klient, en bedömning som våra informanter anser sig ha rätten att själva göra. Här kan vi alltså konstatera att våra informanter inte erkänner handläggarna som legitima företrädare på just detta kunskapsområde. Kan de båda aktörerna inte komma överens om var gränserna fortsättningsvis ska dras i detta avseende, uppstår en svårlöslig domänkonflikt eftersom uppdragsgivaren fjärrmat sig från samverkansrollen och arbetar utifrån en köp-och-säljsituation.

Ett annat potentiellt hinder för samverkan som flera informanter tar upp är ekonomin. Oavsett om våra informanter tillhör en från kommunens socialtjänst fristående verksamhet eller inte, sätter ekonomin vissa gränser för vad man kan göra eller inte göra. Ett par informanter berättar att det har hänt att socialtjänsten har velat beställa en klientutredning som våra

informeranter har sagt nej till. Orsaken har då varit att parterna har varit oense om den tidsrymd som krävs för en utredning - en längre utredning är förstås dyrare för beställaren än en kort. Det händer också att föreslagna insatser helt uteblir på grund av att det saknas pengar. Blir det problem som avser ekonomi så löser man detta genom att prioritera, och de insatser som bedöms vara mest angelägna går före. Minst angeläget anses förebyggande verksamhet vara och det är dessa insatser som först får stryka på foten när budgeten börjar sina.

Andra exempel på samverkanshinder med ekonomiska förtecken är situationer när det är oklart vilken verksamhet som bör stå för en gemensamt beslutad insats. Det kan då vara fråga om ett barn eller en ungdom som får någon typ av stöd i skolan. Är stödet en del av skolans verksamhet eller innefattar stödet andra aspekter som mer har med socialtjänstens verksamhet att göra och följaktligen också bör belasta socialtjänstens budget? Våra informanter berättar att den här typen av hinder i samverkanssammanhang lyckas man i princip alltid lösa. Det finns klara direktiv om olika verksamheters ansvarsområden, direktiv som har blivit bättre och klarare med åren. Men våra informanter har sällan ansvaret för att prioritera i de här sammanhangen. Oavsett om man är en utförarverksamhet som tillhör socialtjänsten eller om man är en fristående verksamhet, så vilar prioriteringsansvaret i de allra flesta fall på socialtjänstens myndighetsutövande del. Detta innebar att våra informanter inte lyfte den ekonomiska frågan som något större samverkanshinder, även om ämnet är ett vanligt inslag i samverkansprocesser.

Våra informanter tror att en av orsakerna till samverkansproblem kan vara den höga arbetsbelastning som flera av informanterna upplever att uppdragsgivarna har. Den här höga arbetsbelastningen blir då en försvårande aspekt i det horisontella integrationsarbetet, då ena parten helt enkelt inte har tid till detta, och därför inte kan påverka det. Samverkansaktörernas arbetsbelastning är något som återkommer ett flertal gånger i tidigare forskning där både Susanna Johansson (2011), Danermark och Kullberg (1999) med flera beskriver en hög arbetsbelastning som ett vanligt förekommande hinder i utvärderingar av samverkansprojekt. Några av informanterna lyfter också den här problematiken och upplever att vissa verksamheter anser sig nöjda att välja bort samverkansarbete – trots politiska fattade mål och statliga direktiv om ökad samverkan. Att samverka är något som vissa aktörer upplever att de kan välja bort, ska vi återkomma till lite längre fram, i slutet av punkt 4.1.2.

Tydlighet, direktiv och projekt

Enhetscheferna ger en samstämmig bild av att en avsaknad av direktiv, riktlinjer och lagar har lett till många konflikter och problem i samverkan med andra aktörer utanför den egna organisationen och inte minst med beställarna på socialtjänsten. De informanter som arbetat en längre tid menar att utvecklingen är tydlig vad gäller ett ökat krav på dokumentation och tydligare riktlinjer för ärendegången, vilket också har kommit att regleras i lagstiftningen, bland annat i Socialtjänstlagen 5 kapitel 1 §. Dessa faktorer underlättar arbetet med att avgöra skyldigheter och ansvarsområden inom de gemensamma domänerna och uppges ha motverkat en del av de hinder som funnits tidigare. Tydligast belyser informanterna denna utveckling i kontakten med socialtjänsten där samarbetet över tid uppges ha förbättrats både vad gäller direktiven men även det enskilda kunnandet hos handläggarna på socialtjänsten. En informant belyser hur politiskt fattade beslut och direktiv har varit av stor vikt för dem för att undvika konflikter vad gäller indelning av ansvarsområde:

Handläggare och socialsekreterare är med mycket mer nuförtiden i ärendena. För tio år sedan var vi inte alls särskilt intresserade av att socialtjänsten tog egna kontakter med placeringarna, och det blev en massa utspel fram och tillbaka. I dag så kräver vi att de måste ha det. De som bor här måste ha möjlighet att prata med handläggare och socialtjänsten utan att vi är med för att kunna känna sig friare. Det är också en väldig skillnad på kraven när det gäller det. (Informant 2)

Utifrån vår teoretiska referensram vill vi här peka på att aktörer från olika verksamheter, i samverkan ändå är beroende av tydliga ansvarsuppdelningar för att undvika konflikt. Här kan man säga att det handlar om ett domänanspråk som måste tydliggöras mellan de samverkande organisationerna: "Vem gör vad?" Detta är en viktig aspekt i samverkan då en hög grad av integration mellan organisationer annars kan medföra att gränserna mellan organisationer riskerar att suddas ut och leda till rollförvirring och förskjutning av ansvar (Johansson, 2011). Utföraren kräver att beställaren sköter sitt ansvarsområde då det påverkar dennes möjlighet att bedriva sin verksamhet och genom tydliga regelverk kan detta göras utan att det blir en fråga om tolkning.

Vad som också blev påtagligt under analysen av intervjuerna är hur samverkan många gånger har kommit att implementeras via projekt. De flesta av exemplen från våra informanter

handlar om kortare samverkansformer i enstaka fall eller i projektform. Detta stärker intrycket om att samverkan är föränderligt och ständigt i utveckling. Informanterna upplevde att detta kan vara negativt då projekten först är förknippat med positiva aspekter och goda resultat. Något som senare försvinner och dör ut när projekten upphör.

2006 tror jag det var, så sa våra tre nämnder i kommunen till på skarpen: "Ni måste samverka". Det var socialtjänsten, socialförvaltningen, socialnämnden och skola, dvs barn o utbildning, och kultur och fritid. Så det skrevs in i våra politiska mål att vi skulle samverka. Sen dess har det av och på arbetats lite kring det, och nu ar man anammat det igen sex år senare, så nu går vi en samverkansutbildning. 80 personer i kommunen inom de här förvaltningarna. Det har ju jobbats med innan i olika projekt och så men nu har man gjort nån form av omtag på det, och så ska vi på utbildning. [...] Socialsekreterarna i dag är ganska ansträngda, de har många ärenden. Vi har väldigt stor hjälp av Socialstyrelsen som tillsynsmyndighet i dag, att de har krav på oss, att vi ska ha den kontakten och vi kan hänvisa till det gentemot socialtjänsten.

(Informant 1)

Den här informanten berättar om ett tillfälle när effekterna av ett samverkansprojekt på ledningsnivå dog ut efter projektets slut på grund av att projektet inte blivit tillräckligt tydligt förankrat inom de egna verksamheterna – den vertikala integrationen av verksamhetens målsättningar i samverkansfrågor nådde aldrig fram till de operativa delarna inom respektive verksamheter. Vi tolkar detta som att man lyckades med den horisontella integrationen på verksamheternas ledningsnivå där det fanns konsensus, att aktörerna inom respektive verksamhet var överens om både mål och mening med samverkan, men när de extra resurser i form av tid och pengar som fanns under projektiden plötsligt försvann, så försvann även samverkansarbetet. När sådana här händelser inträffar räcker det helt enkelt inte med konsensus kring gemensamma mål. Det krävs att samverkan är vertikalt förankrad från ledning till operativ personal, att nödvändiga resurser ges och att samverkansrollen blir en integrerad del av yrkesrollen.

4.1.2 Samverkan med andra myndigheter

Våra informanter samverkar även med andra myndigheter som exempelvis skola, sjukvård och Migrationsverket, men inte i lika hög grad som med uppdragsgivaren. Någon verksamhet har kontinuerliga kontakter med polis och Migrationsverk på grund av att många klienter saknar permanent uppehållstillstånd, och en annan informant har väldigt få kontakter med skolan på grund av att verksamhetens fokus ligger på väldigt små barn. Frekvensen av kontakter med övriga samverkansaktörer varierar således mellan våra informanter med anledning av variationerna av verksamheternas utformning.

Skolan

Samtliga informanters verksamheter utom en samverkar kontinuerligt med skolan, och dessa informanter anser att kontakterna med skolan blir allt bättre med åren, men våra informanter nämner också problemsituationer som försvårar samverkan. Många av dessa exempel rör konflikter som bottenar i skolans förväntningar på våra informanters verksamheter och arbetsuppgifter. En informant beskriver ett konkret problem när skolan vill ha kontakt angående ett barns frånvaro:

Dilemmat här kan bli att när vi utreder en familj så lägger vi väldigt mycket ansvar på föräldern. Vi vill ju se hur föräldrarna agerar. Medan skolan kanske förväntar sig en dialog med oss kring barnen om de kommer försent eller uteblir eller så. (Informant 4B)

För att undvika sådana här situationer berättar flera informanter att man har haft samverkansmöten med skolan på ledningsnivå. Utifrån teorin så kan detta ses som ett ytterligare exempel på horisontell integrering av samverkansprocesserna mellan verksamheterna. Detta då man förklarat och diskuterat sina ståndpunkter, sina roller och sina ansvarsområden för att möjliggöra arbetet med att utarbeta gemensamma målsättningar och att underlätta samordningen. Syftet med detta är att motverka domänkonflikter och nå konsensus, ett arbete som sedan måste förankras i den egna organisationen genom vertikal integration. När den vertikala integrationen är gjord har skolans lärare och våra informanters behandlingpersonal de verktyg som behövs för att motverka konkreta problem av de slag som nämns i citatet.

Polisen och Kriminalvården

I kontakter med polisen har det tidigare funnits svårigheter som man numera har hittat samverkansformer för att hantera, och generellt sett är våra informanternas relationer med polisen i dag goda. En informant beskriver utvecklingen från den tid då relationen präglades av brist på kommunikation och okunskap om varandras verksamheter och roller:

För några år sedan kom polisen bokstavligen i gryningen och ingen visste nånting... Det var ju fruktansvärt, det är fruktansvärt ändå, men det sättet som det skedde på... Idag så gör vi så här att all kontakt med polis och Migrationsverk sker via den biträdande enhetschefen där eller mig. (Informant 2)

Den här informanten har lång erfarenhet av samverkan med polisen och beskriver att processen blir allt bättre och bättre, men tillägger att mycket arbete återstår. Det horisontella integrationsarbetet kom igång efter väldigt dåliga erfarenheter, varpå man utarbetade ett system som fungerade bättre för alla parter – inklusive klienterna. Förbättringen grundades på att alla vet vad som gäller, och att alla är överens om vad ska göras och av vem. Detta kan ses som ett typexempel på Grapes (2006) beskrivning av vad som krävs för ett framgångsrikt integrationsarbete - en gemensam uppfattning av problemen, en samsyn beträffande målen och ett ömsesidigt beroende mellan parterna. I det här fallet handlar det om att vår informants boendeverksamhet har önskemål gentemot polisen om att informera och förbereda verksamheten på att hantera kontinuerligt uppkomna situationer, varpå boendet kan förbereda klienten/klienterna på det som väntar. Det handlar om avvisningar där den berörda familjen hela tiden är informerad om vad som gäller.

Migrationsverket

Merparten av enhetscheferna gav exempel på svårigheter i samverkan med andra myndigheter som främst förekommer när de arbetar efter olika mål och skild lagstiftning. Extra tydligt är detta i kontakter med Migrationsverket:

Deras lagstiftning går ju emot barnkonventionen. Den lagstiftningen som de har kan man ju inte alla gånger säga är för barnets bästa. Så där tror jag det är svårt, hur mycket vi än skulle ha möten med dem så tror jag att det skulle bli besvärligt att få till det bra (Informant 4A).

En annan informant menar att det förutom regelverk handlar om bristande kunskaper:

...Migrationsverket har inte personal med behandlarkunskap, och då skär det sig rätt ordentligt. Men vi jobbar ju på det, för vi samarbetar, vi har avtal med MV, vi tar emot ensamkommande, så det här samarbetet måste följaktligen fungera. Men vi har fått slita i starten. (Informant 3A)

Här ser vi exempel på när två olika institutionella logiker ställs mot varandra. Inom ett organisatoriskt fält kan olika aktörer med skilda logiker ha skilda domänanspråk med hänvisning till att just de är legitima företrädare inom detta område (Grape 2006). Här kan en förhandlingssituation uppstå om vilken institutionell logik som ska vinna företräde – är det våra informanternas behandlingslogik eller Migrationverkets mer rättsligt inriktade logik? I just detta fall tror vi att det är så att de båda verksamheternas konkreta arbetsuppgifter avgör frågan i och med att de ligger så pass långt ifrån varandra. Beröringspunkten är egentligen endast att båda parter arbetar med barn, men utifrån två helt skilda utgångspunkter vilket ger möjligheter till en konkret lösning. En av informanterna ovan berättar att det horisontella integrationsarbetet är i full gång genom att man informerar om sin verksamhets uppgifter för berörd personal på Migrationsverket i syfte att förbättra förutsättningarna för fortsatt samverkan:

...det är så vi har arbetat. Man har tagit hit handläggaren från MV och beskrivit hur vårt arbete går till och hur barnen upplever sin situation, de har fått sitta med och intervjua barn med den trygga personalen närvarande, de har inte fått träffa en treåring ensam. På det sättet har vi lärt upp dem. Det är inte deras fel, de har inte baskunskaperna. (Informant 3A)

Som citatet antyder så löser man just den här konflikten med att inte försöka ge den ena logiken företräde på bekostnad av den andre utan i stället lösa den konkreta situationen. Grape (2006) skriver att integrationsarbete på den operativa samverkansnivån är mycket en fråga om samordning kring den enskilda klienten. Här hittar man en lösning som ligger i linje med båda verksamheternas uppdrag – Migrationsverket genomför sina barnförhör och i en miljö och under förhållanden som överensstämmer med våra informanternas behandlingslogik och med barnkonventionen.

Psykiatrin

Våra informanternas verksamheter arbetar med klienter som ofta har kontakt med olika delar av psykiatrin. Det kan handla om barn och ungdomar som har kontakt med BUP och/eller att föräldrarna har kontakt med vuxenpsykiatrin. En samverkanssituation är därför nödvändig i dessa sammanhang och våra informanter berättar att det ibland då uppstår svårigheter och hinder som leder till konflikter i relationen med BUP och vuxenpsykiatrin. Flera informanter beskriver situationer när man upplever att vuxenpsykiatrin saknar kunskap om barnperspektivet som enligt lag ska beaktas i alla ärenden där barn finns med i bilden.

I det fallet så var det en mamma med en kronisk sjukdom som hade en långvarig kontakt med sin läkare och kurator. De hade en bild av henne och de (i fokus) att hon var nybliven förälder. De lyssnade inte de bitarna, väldigt konkreta beskrivningar av akuta situationer där det var farligt för barnet. Utan de negligerade detta. Och bara detta att det här barnet kunde ligga i ett möte fullt med vuxna människor, i sin overall, och ingen brydde sig om varken med mat eller att ta av overallen. Alltså det fanns inte någon av alla de här som hade barnets bästa i fokus. (Informant 4A)

Andra tillfällen har handlat om att det barn som varit klient hos vår informant fått utgöra ett behandlingselement i behandlingen av vuxenpsykiatrins patient, det vill säga barnets förälder. De här situationerna har våra informanter reagerat starkt emot på grund av att de stått i direkt konflikt med barnperspektivet, och man har också haft svårt att få gensvar för sina invändningar. Denna konflikt är inte på något ny eller unik för våra informanter. Danermark och Kullberg (1999) hänvisar till en psykiatriutredning från 1992 där de tillfrågade kommunerna upplever svårigheter i samarbetet med psykiatrin just med anledning av avsaknad av kunskap kring varandras arbetsområden, men även konflikt mellan perspektiv där psykiatrin beskrivs som för individfokuserad för att det ska gå att sammanföra med socialtjänstens mer systemteoretiska synsätt (ibid). Ett annat problemområde som utgör hinder i samverkansprocesserna med psykiatrin är skilda uppfattningar kring gällande sekretesslagstiftning. Vi kommer att återkomma till det här problemet under nästa tema, punkt 4.2, sekretess.

En av informanterna nämner ett tvåårigt kommunalt samverkansprojekt där barn- och ungdomspsykiatri, BUP, samt barnvårdscentralen, BVC, bjöds in, men de avböjde medverkan och hänvisade till tidsbrist. Projektets syfte var utbildning i och planering av hantering av komplicerade ärenden som kräver aktörer från skilda verksamheter. Skilda uppfattningar gällande barnperspektivet och sekretesslagstiftningen vid sidan av resursbrist utgör faktorer som hindrar våra informanternas samverkan med den här delen av sjukvården. För att komma till rätta med den här situationen uttrycker flera av informanterna önskemål om en ökad kunskapsspridning om det egna verksamhetsområdet då man ser brister hos psykiatri i detta avseende. De efterlyser också utökade psykiatriska kunskaper i den egna organisationen:

Det som är tänker jag att vi skulle vilja ha mer kontinuerlig kontakt med BUP och vuxenpsykiatri. Det är väldigt lite resurser som finns så där är inte så lätt att få till en bra samverkan.[...] Ja, och det skälet också att nu har vi på gång att ha en egen psykiatri inom vår egen organisation för att kunna ta vissa konsultfrågor och även vissa personalutbildningsfrågor för vi har ju mycket psykiatri bland föräldrar och så. Men om det hade funnits på nära håll, eller välfungerande öppenpsykiatri med kontinuitet, då hade vi ju inte behövt det.
(Informant 4A)

Problematiken i våra informanternas kontakt med psykiatri kan beskrivas som att de olika institutionella logikernas domänanspråk kolliderar, de leder till konflikt, och att en högre grad av integration, i form av ökade kunskaper om varandras perspektiv, skulle leda till en större samstämmighet mellan dessa verksamheters mål och delmål (Grape 2006). En integration av såväl vertikal som horisontell natur skulle kunna råda bot på ovan nämnda förhållanden och därmed öka förmågan till samverkan – något som är i både våra informanternas verksamheters intresse samt i psykiatriens intresse då båda organisationernas verksamhetsmål i vissa delar sammanfaller. Ett exempel på delade verksamhetsmål kan vara ett barnärende hos socialtjänsten vars förälder är patient hos vuxenpsykiatri – båda organisationerna har verksamhetsintressen i ärenden gällande barn till föräldrar med bristande omsorgsförmåga. En samverkansprocess med implementerad horisontell och vertikal integration skulle innebära att våra informanternas verksamheter har kontinuerliga kontakter där det gemensamma samverkansmålet är att barnet får en god omvårdnad av en förälder med omsorgsförmåga/föräldraförmåga.

Vi håller det heller inte för uteslutet att sjukvården är präglad av en mycket stark institutionell logik som av tradition kunnat hävda sin ställning gentemot övriga aktörer i samhället, och att även denna aspekt bidrar till svårigheterna att få till stånd den horisontella integration i de samverkansprocesser våra informanter arbetar.

4.1.3 Formella och informella relationer beträffande samverkan

När informanterna resonerade kring viktiga aspekter i samverkan så berördes flera gånger förekomsten av formella strukturer, men vi fick även en rad exempel på vikten av goda sociala relationer som kan kategoriseras som informella. Samtliga informanter gav här exempel på hur personliga kontakter är en viktig aspekt och en av förutsättningarna för ett konstruktivt och framgångsrikt arbete. Detta gäller generellt då det behandlingsarbete som våra informanter utför beskrivs som mångfacetterat med stort behov av goda relationer med både klienter och samverkansaktörer:

Sen är det en fördel kan man säga, när man har nått en sådan kontakt, alltså när man känner varandra och där man har en tilltro till varandras arbetssätt – det underlättar otroligt mycket. Om det är en handläggare som man känner och man vet att hon vet hur vi jobbar, eller han vet hur vi jobbar, och tvärtom. Där kan man vara ganska så fri i en dialog, för det handlar ju väldigt mycket om att få en dialog med uppdragsgivaren, där man kan diskutera lite. De här är ju oerhört svåra ärenden, och det är ju inte så att vi sitter med sanningen och svaret, alltså det är ju gemensamt arbete många gånger. (Informant 5)

Här beskriver informanten ett optimalt förhållande som även kännetecknar en framgångsrikt horisontell integration (Hvinden 1994), där parterna är klara över sin roll i samarbetet. Genom de informella personliga kontakterna i samverkansrelationer skapas en medvetenhet om vad aktörerna har för uppgift, de känner till varandras kompetenser och hur dessa kompetenser kommuniceras. Detta kan beskrivas som ett förhållande av hög domänkonsensus (Grape 2006). En av informanterna belyser att rutiner inte fungerar i sig själva utan är beroende av förtroende mellan aktörerna. Grape (2006) är inne på något liknande när han pekar på att en viss form av informell kommunikation ofta är nödvändig för att koordinera verksamheten när formella regler och styrdokument inte räcker till (Grape 2006). En informant jämför

relationen i samverkan med en behandlingssituation eller terapisituation, att en sådan relation inte fungerar om man inte har förtroende för varandra. Samtidigt så ger flera av informanterna exempel på hur informellt och personligt baserad samverkan kan ställa till problem. Detta nämns flera gånger i situationer när personal i samverkanssammanhang byts ut.

Du och jag gillar varandra, så vi kan samverka. Blir det någon annan som kommer på din tjänst, så tycker jag kanske inte om den personen på grund av att något som kanske har hänt tidigare och då har jag ingen lust att samverka längre, och då haltar det igen. (Informant 1)

Vad informanten ovan beskriver kan tolkas som en avsaknad av vertikal integration där samverkan mellan olika verksamheter i hög grad vilar på upparbetade personliga relationer i stället för strukturella förhållanden och riktlinjer. Detta kan då ge upphov till problem om en av aktörerna byter arbete eller går i pension. Om vertikal integration kring samverkan saknas måste samverkansarbetet vid personalomsättning återigen byggas upp på nytt från grunden utifrån den inställning som efterträdarna har till samverkansarbete. Att definiera samverkan genom lagar och direktiv har varit ett sätt att komma till rätta med att samverkansarbete blir alltför personbunden och avhängigt personliga relationer, och därmed utsatt. En av informanterna beskriver hur de har byggt upp sin samverkan med skolan genom att ordna informationsmöten med rektorerna på skolan. Rektorerna får sedan fungera som kulturbärare och överföra informationen och rutinerna vertikalt till lärarna på skolan. En annan av våra informanter beskrev hur de arbetade med att stärka samverkan genom informationsspridning i den egna verksamheten, hur de försökte tänka *funktion* i stället för *person*.

Informanten berättade hur de inom verksamheten arbetade aktivt med att utarbeta ramar och rutiner för personalen så att samverkansarbetet med tiden blir en integrerad del av verksamheten och kunskapen och relationen samverkansaktörerna emellan inte endast vilar i personalen. Genom strukturella förändringar kan sättet att samverka implementeras i de dagliga rutinerna, så när verksamheten ställs inför ett chefsbyte så fortsätter samverkansprocesserna som förut. Om man inom en verksamhet ägnar sig åt ett aktivt integrationsarbete, både på chefsnivå och på den rent operativa nivån, så ökar möjligheterna att nå domänkonsensus (Grape 2006). Det handlar om två centrala faktorer i det här arbetet – att man når en samsyn om verksamhetens mål och hur dessa ska uppnås, samt att man är överens om var gränserna går för verksamhetens operativa kunskapsanspråk (ibid). När den

nya strukturen väl är etablerad, blir samverkan mindre en fråga om person och mer en fråga om funktion.

4.1.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis så vill vi här återkoppla till vår frågeställning med vad vi fann som centrala punkter i vårt första tema. Tydliga och relativt lättidentifierade hinder och svårigheter som lyfts fram av våra informanter, är en brist på resurser i form av tid och personal. Detta gäller främst i samverkan med socialtjänsten där personalen upplevs som överbelastade vilket skapar problem i den för samverkan nödvändiga kommunikationen. En påtaglig orsak till domänkonflikt mellan samverkansaktörerna är när deras respektive förhållningssätt medför olika bedömningar –domänanspråk, av klienternas behov. Hur aktörerna specificerar klienternas behov utgör själva grunden till deras verksamheter och om inte aktörerna är överens om behoven och hur dessa ska bemötas, kan de inte heller samverka. Att personal i form av samverkansaktörer byts ut kan innebära problem, då upparbetade informella relationer inte har en obetydlig roll i hur samverkan upplevs av aktörerna. Vad gäller samverkan med andra myndigheter så beskrivs psykiatrin som den mest komplicerade aktören att samverka med. Detta menar informanterna bero på oförenliga arbetssätt, kommunikationssvårigheter, skilda målfokus och motstridiga regelverk, vilket kan ses som en mycket låg grad av integration i de här frågorna mellan dessa båda aktörer. Trots att våra informanter beskriver att de tillhör samma organisatoriska fält som psykiatrin uppstår konflikter. Detta beror bland annat på att de tillhör skilda logiker och ingen av informanterna har haft något samverkansprojekt, det vill säga något som kan beskrivas som ett horisontellt integrationsarbete, med psykiatrin.

Avslutningsvis kan vi dock konstatera att informanterna ger flera exempel på att många av de tidigare svårigheterna som har funnits i samverkan har motverkats med hjälp av ett förtydligande av direktiv och regelverk. Samtliga informanter upplever även en generell kunskapsökning som genomsyrar deras egen verksamhet men även i kontakten med socialtjänsten, vilket har påverkat samverkan positivt.

4.2 Sekretess

Sekretesshinder i samverkan var betydligt mindre tydlig än vad vi föreställde oss inledningsvis. Det dök dock upp en del exempel på problematiska situationer där sekretessen

nämndes. Ett exempel på detta är informanternas samverkan med psykiatrin där respektive verksamhet gör helt olika prioriteringar beträffande sekretessen. En stor del av denna berörda problematik skulle vid en första överblick kunna förklaras med ett otydligt regelverk som genererar problem vid tolkning och tillämpning. Ingen av informanterna nämner dock otydlighet i lagtexten eller att de eftersträvar tydligare riktlinjer och regler vad gäller just sekretessen. Informanterna målade istället upp helt andra orsaker till de problematiska situationerna som exemplifierades. Men för att förstå informanternas relation till sekretessen så krävs först en redogörelse för vilken roll och betydelse klienternas samtycke har i informanternas behandlingsverksamhet.

Ett av de viktigaste elementen i våra informanternas verksamheter är betydelsen av att ha klienternas samtycke, och för att få en djupare förståelse för de eventuella hinder sekretesslagstiftningen kan utgöra, har vi valt att beskriva den här aspekten under en egen rubrik. Detta utgör således vårt första deltema. Deltema två berör vikten av kunskap avseende sekretessreglerna, och deltema tre handlar om ett förhållande mellan myndigheter där sekretessen upplevs utgöra ett konkret hinder som potentiellt kan påverka arbetet och ärendehantering med barn som far illa.

Deltema 1: Samtycke. Under den här rubriken redovisar vi hur informanterna generellt hanterar frågor som rör sekretessbelagda klientuppgifter. Samtycket utgör en grundpelare i våra informanternas behandlingsverksamhet och i de fall som klienter ställer sig helt eller delvis avvisande berättar informanterna att svårigheter beträffande informationsutbyte dyker upp.

Deltema 2: Okunskap om sekretesslagstiftning. Osäkerhet kring vad sekretessen omfattar och bristande kunskaper, förefaller på ytan vara orsaker till många samverkanshinder när det gäller informationsutbyte mellan våra informanter och andra myndigheter. I själva verket tycks revirtänkande och otydliga samverkansmål, eller rent av frånvaro av gemensamma mål, utgöra de egentliga hindren.

Deltema 3: Anmälningsskyldighet och sekretess. När det gäller skol- och sjukvårdspersonals skyldighet att anmäla misstanke om övergrepp gentemot barn till socialtjänsten, pekar ett par informanter på ett problem som man ser som ett hot mot framtida samverkansprocesser - ett hot som också riskerar att drabba utsatta barn. Flera informanter berättar att anmälare upplevt att deras anmälan inte har lett till några som helst åtgärder, vilket inte varit fallet. Problemet är

att sekretesslagstiftningen hindrar socialtjänst och våra informanternas behandlingspersonal att ge någon feedback till anmälarna i dessa ärenden. Våra informanter befärrar att detta kan leda till att exempelvis skolpersonal slutar att anmäla misstankar om övergrepp till socialtjänsten.

4.2.1 Samtycke

Både inom våra informanternas verksamheter och inom de myndigheter de samverkar med, råder sekretess beträffande klienterna. Ett visst utbyte får ske om man kan anta att klienten inte lider men av informationsutbytet. Samtycke till sekretesslättning innebär att behandlingspersonal i våra informanternas verksamheter kan utbyta relevant information och uppgifter om klienter med andra myndigheter. Samtycket kan göras muntligt eller skriftligt, med hel eller delvis omfattning. Samtliga informanter utan undantag understryker vikten av att få klientens godkännande till sekretesslättning, att samtycket är den viktigaste förutsättningen för ett framgångsrikt arbete. Innan vi går in på vilken roll och vilka eventuella hinder samtycket har i samverkansprocessen, vill vi presentera hur våra informanternas verksamheter hanterar frågor som rör sekretess och samtycke till sekretesslättning. Så här säger en informant och samtliga informanter ger likartade beskrivningar:

Men det som jag tror att det bygger på – det är att han vill, mamman vill och barnen vill. Det finns ett samtycke hela vägen. (Informant 1)

Det den här informanten beskriver är en starkt etablerad grundinställning till klientarbetet som är representativ för samtliga informanter och hur de handskas med potentiella hinder avseende sekretess. Under dessa intervjuer återkommer informanterna ofta till den här inställningen när vi kommer in på ämnet. Sekretessen i det dagliga klientarbetet upplevs då sällan eller aldrig som ett hinder eftersom man i princip alltid har med sig klienten eller vårdnadshavaren i behandlingsarbetet och på så vis överbryggas de eventuella hindren. Sättet att nå fram till det här förhållandet är att precisera syftet med samtycket för klienten, att specificera vilken fråga sekretesslättningen ska gälla, hur länge den ska gälla och gentemot vem. Detta förhållningssätt vill vi koppla till Hvinden (1994) som framhåller tre viktiga faktorer för integrationsarbetet i ett samverkansprojekt ska bli framgångsrikt - gemensam problemuppfattning, samsyn om målen och ömsesidigt beroende, och delar av det här tycks gälla även i det konkreta klientarbetet. Det ömsesidiga beroendet är förstås en faktor som inte är relevant i just klientarbetet, men tydlighet i fråga om roller, gränser och målsättningar ökar

förutsättningarna för ett lyckat samarbete. Men det finns fler aspekter av klienters samtycke och sekretesslagstiftning:

Alltså, vi har ju hur mycket rätt som helst att begära in handlingar. Men vi måste ju kunna motivera det, självklart. (Informant 1)

Som sekretesslagstiftningen är utformad i dag uppger informanterna att den inte innebär något generellt hinder i den dagliga verksamheten med klienterna. Problemet handlar mer om att utifrån utredningsbehovet avgöra var gränsen för informationsmängden ska dras, att bestämma sig för vad som är relevant. Samma avväganden gäller även behandlingsarbetet, och här gör våra informanter lite olika bedömningar – någon vill ”veta allt” och en annan lyfter fram vikten av att dra en gräns gentemot klientens förflutna och behovet av en nystart. I sekretesslagstiftningen i sig ser alltså informanterna inga direkta hinder. Svårigheterna beträffande samverkan har - som vi belyst under tidigare rubriker – helt andra orsaker, orsaker som har att göra med förhållningssättet till sekretesslagstiftningen och hur man bör tolka den utifrån de olika samverkansaktörernas respektive verksamheter.

4.2.2 Okunskap om sekretesslagstiftningen

I kontakten med andra myndigheter och aktörer menar informanterna att det råder en ojämn kunskapsnivå om sekretess, men att kunskapsnivån blir bättre ju högre upp i organisationshierarkin man kommer. Informanterna ger exempel på situationer med andra myndigheter där sekretessen på grund av okunskap om tillämpning, skapar ett hinder. Detta är dock ett hinder som ofta kan avhjälpas genom att vända sig till aktörernas överordnade:

Den typen av sekretessproblem som vi ibland har när det gäller skolan och oss, så handlar det oftast om på ganska låg nivå eller hur man nu ska säga det, alltså lärare eller fritidsledare som är rädda eller inte riktigt vet... Så fort du kommer upp på rätt nivå, så är det inga problem, eftersom det är sällan är till men för eleven (Informant 2)

När informanterna får frågan om tänkbara förklaringar till varför exempelvis lärare och enskilda handläggare kan tveka kring sekretessens regler ger de olika förklaringar. Några anser att det handlar om en rädsla för att göra fel eller helt enkelt en okunskap om reglerna.

En annan informant menar på att de flesta som arbetar med människor har som regel att vara försiktig med att lämna ut information om sitt arbete och sina klienter/elever/patienter. Flera av informanterna uppvisade själva osäkerhet kring delar i sekretesslagstiftningen. I dessa fall så hamnar dock förklaringarna snarare mot en otydlighet i deras yrkesroll gentemot socialtjänsten. Detta berördes bland annat när informanterna beskrev exempel på utlämning av uppgifter till andra myndigheter. En informant beskrev hur de vände sig till socialkonsulenter på Socialstyrelsen vid oklara situationer. Ett flertal av de andra valde dock ett annat förhållningssätt vilket innebar att hänvisa vidare till uppdragsgivaren, det vill säga socialtjänsten. Här kan man tolka det som att de beskrivna orsakerna som våra informanter tillskriver andra verksamheters aktörer – även skulle kunna vara applicerbara på informanterna själva. Detta kan enligt vårt teoretiska förhållningssätt benämnas som en institutionsövergripande logik (Johansson, 2009) vilken i sig kan omfatta flera olika organisationer med i sig separata logiker. I detta fall så skulle en allmän restriktiv hållning till utlämnande av information kunna vara en institutionsövergripande logik med förhållningssätt, kultur och tolkningar som omfattar både skola, socialtjänst och sjukvård.

Sen finns det exempel där okunskap om sekretess nämns som ett hinder för samverkan, men där det i själva verket kan röra sig om helt andra orsaker. En av våra informanter talar om en händelse där de bedömde att man hade skäl till att konsultera vuxenpsykiatrien beträffande en förälders föräldraförmåga och sökte ett samarbete i just den här frågan då föräldern led av en betydande psykisk ohälsa. Man hänvisade till lagens skrivningar om barnperspektivet som alltid ska vägas in i alla ärenden av alla myndigheter där barn är berörda, men vuxenpsykiatrien sa nej med hänvisning till sekretesslagstiftningen och att föräldern, patienten, sa nej till sekretesslättnad. Efter kontakter med Socialstyrelsen lämnades dock begärda patientjournaler ut.

Jag fick åka dit med pappret i handen och ge det till honom och säga att vi kommer att gå vidare annars, vi måste få den här informationen. Då fick vi dem. Men vi fick verkligen tränga oss på. Och sen var det ju så att samarbetet med den läkaren sen, det gick ju inte... (Informant 1)

Här kan man tolka detta som en konflikt som bottnar i en okunskap hos psykiatriens aktörer om den egna verksamhetens lagar och regelverk. Men det går även att koppla det till en konflikt mellan olika organisationers insitutionella logik. Konflikten tycks alltså i

samverksansaktörernas ögon handla om bristande kunskap hos den andre aktören, medan det i själva verket är en fråga om olika institutionella logiker som konkurrerar om företräde. Det här förhållandet såg vi bli extra tydligt beträffande våra informanternas förhållande till delar av psykiatrin vilket vi behandlat tidigare i uppsatsen. Konflikten som informanten beskrev resulterade alltså i försämrade förutsättningar för framtida samverkanssituationer, något som hade kunnat undvikas med ett mer utvecklat integrationsarbete.

4.2.3 Anmälningsplikt och sekretess

En del av våra informanternas ärenden rör barn som utsatts för våld och övergrepp, och här belyser ett par av informanterna ett dilemma för den egna och uppdragsgivarnas verksamheter, ett dilemma, som om inget görs, riskerar att i slutändan drabba den part som samma sekretesslagstiftning i det här fallet syftar till att skydda. Förhållandet beskrivs som sekretesslagstiftningens enda egentliga baksida och att det är ett allvarligt problem som man anser kräver åtgärder, men man har svårt att se en lösning på frågan.

...och man vill att dagis och skola skulle göra anmälningar när de misstänkte att det förelåg svårigheter för barnen. Sen gjorde det, med jättestor vånda och sen fick de aldrig nånstans tillbaka vad man gjorde åt saken, men det var på grund av sekretessen, socialtjänsten lämnar ju aldrig ut nånting, och det är klart ett dilemma på ett plan. Samtidigt är det ju helt rätt, det är ju inte så att gemene man ska veta hur det blev för den här familjen. Så man kan säga att det finns en baksida som får konsekvenser – ”det är ingen idé att jag anmäler, att jag tar kontakt med socialtjänsten. Ser man inga resultat, så tror man att ingenting händer, man tror att det inte har nån betydelse det man säger. Det dilemman finns ju när det gäller sekretess. (Informant 5)

Våra informanternas verksamheter är sammankopplade med professionella inom skola och sjukvård och påverkas indirekt av den anmälningsskyldighet som råder där vid misstanke om övergrepp mot barn och missförhållanden inom familjer. Ett framgångsrikt integrationsarbete är avgörande av tre faktorer – en ömsesidig förståelse av de problemen, gemensam syn på samverkansmålen och ett beroendeförhållande mellan aktörerna (Grape 2006). Våra informanter befarar framtida samverkansproblem på grund av att samverkansprocessen brister på just en punkt – det ömsesidiga beroendet. Förhållandet mellan exempelvis skola och socialtjänstens myndighetsutövande del blir ensidigt när anmälaren inte får någon som helst

kunskap om vad anmälan föranlett för åtgärder eller om anmälan ens föranlett någon åtgärd över huvud taget. Våra informanter befarar således att anmälningarna vid misstanke om övergrepp kommer att minska på grund av att man tror att anmälningarna ändå inte leder till några åtgärder. För att komma till rätta med det här problemet är det inte otänkbart att sekretesslagstiftningen måste ändras eller kompletteras i något avseende, men om detta låter sig göras utan att den personliga integriteten blir drabbad kan vi inte uttala oss om. Kanske räcker det med en praxisförändring. Här ser vi ett intressant område för framtida studier.

4.2.4 Sammanfattning

Många av de samverkanssvårigheter som sekretesslagstiftningen kan medföra, elimineras genom våra informanternas fokus på att få klientens samtycke till sekretesslättnad.

Informanterna berättar att man i de allra flesta fall lyckas med dessa föresatser i klientarbetet genom att noga förklara och precisera vad sekretesslättningen ska gälla, i vilka samverkanskontakter och hur länge dessa sekretesslättningar ska gälla. I de fall klienter ställer sig avvisande till sekretesslättningar uppstår ofta konflikt med sjukvården, särskilt i våra informanternas kontakter med vuxenpsykiatri. Sekretesslagstiftningen medger informationsutbyte mellan myndigheter om man kan anta att den berörda personen inte lider men, och i många fall gör våra informanter och psykiatri helt olika bedömningar här. Våra informanter upplever att psykiatri prioriterar lojaliteten till patienten och att psykiatri saknar kunskap om barnperspektivet som ska beaktas i alla ärenden som gäller barn. Man kanske inte kan säga att de två institutionella behandlingslogikerna står mot varandra i det här avseendet, utan att de båda verksamhetsdomänernas domänanspråk resulterat i en domänkonflikt. En högre grad av horisontell integration skulle däremot kunna förbättra förutsättningarna att nå konsensus på det här området, då kännedom om samverkansaktörers verksamheter ökar dessa möjligheter (Grape, 2006). Men för att barnperspektivet ska kunna beaktas och bli ett gemensamt mål, utan att det sker på bekostnad av patientens integritet, krävs ett omfattande vertikalt integrationsarbete inom psykiatri. Detta skulle bland annat innebära att psykiatri i vissa sammanhang är beredd att ta hänsyn till våra informanternas mer systemteoretiska perspektiv. Utifrån våra informanternas perspektiv skulle då risken minska för att psykiatri avvisar samverkan med hänvisning till sekretesslagstiftningen.

Vid sidan av den här problematiken är våra informanter bekymrade över att viljan att anmäla misstanke om övergrepp gentemot barn kommer att minska. Detta på grund av att anmälaren inte får någon som helst feedback på gjorda anmälningar och att man träffat skolpersonal som

upplevt att socialtjänsten underlåtit att agera efter gjord anmälan, vilket alltså varit felaktigt. Däremot har sekretesslagstiftningen förhindrat våra informanter att ge feedback om vad som gjorts i ärendet. Det här förhållandet befarar våra informanter kommer att leda till att utsatta barn inte kommer att få hjälp på grund av att skolpersonal anser att en anmälan är meningslös. Många samverkanshinder kan avhjälpas med ökat horisontellt integrationsarbete (Grape, 2006), men här beskriver informanterna ett konkret hinder som beskrivs vara av strukturell karaktär, ett hinder som upplevs vara sekretesslagstiftningens enda svaghet.

5 Avslutande diskussion och reflektioner

Samverkan är för de allra flesta förknippat med en rad positiva aspekter och vi opponerar oss absolut inte mot att det finns mycket att vinna på att samverka. Däremot så har vi med denna studie avsett belysa en del av den komplexitet som präglar samverkan av moderna människobehandlande organisationer. För att samverkan skall leda till något konstruktivt och inte endast innebära extraarbete så krävs det att en mängd olika faktorer beaktas. Vi har i vår studie fokuserat på några av dessa faktorer som vi upplevt som inte alltid direkt självklara och tydliga, men likväl väsentliga att känna till, oavsett vilken nivå av samverkansprojekt man avser att genomföra.

Det kanske mest intressanta och komplexa som vi har belyst utifrån vår teoretiska analysram, är en brist av acceptans och förståelse mellan de enskilda aktörernas förhållningssätt – de institutionella logikerna. Vår studie visar att sjukvården, i synnerhet vuxenpsykiatrin, utskiljer sig bland informanternas samverkansaktörer och att informanterna upplever en påtaglig distans mellan sig själva och sjukvården, en distans som skapar konflikter när dessa aktörer möts. Här menar vi att våra informanter och företrädarna för psykiatrin, tillhör samma organisatoriska fält, då de båda är människobehandlande organisationer och emellanåt möter samma klienter/brukare i sina respektive verksamheter. När aktörerna inom detta fält präglas av olika institutionella logiker såsom olika behandlingssätt, teorier och arbetsmetodik, och gör domänanspråk som överlappar varandra, kan det hända att detta leder till domänkonflikt. Vi har i studien belyst vikten av dessa logiker och hur de sanningar som ingår i dessa, till och med kan utmana juridiska skyldigheter. Ett exempel på det är informanten som berättade om tvisten med en psykiater då sjukvården, i det här fallet vuxenpsykiatrin, gav med sig först när man ställdes inför ett konkret juridiskt krav.

Innan vi inledde vår studie och genomförde våra intervjuer så utgick vi ifrån att sekretessreglerna skulle utgöra ett vanligt hinder i samverkan och att våra informanter hade utvecklat strategier för att hantera dessa svårigheter. Så var dock inte fallet - samtliga informanter ansåg att lagstiftningens utformning var tillräcklig och inte begränsade deras arbete rent formellt. Däremot så upplevdes detaljkunskapen om lagstiftningen som otillräcklig i många fall, särskilt för personal på den rent operativa nivån. Högre upp i de olika organisationernas hierarkier tycks tillräckliga kunskaper finnas, men där kan det istället uppstå konflikter när de olika samverkansaktörernas skilda tolkningar strider mot varandra eftersom aktörerna representerar olika institutionella logiker. Anledningen till att man gör dessa olika tolkningar beror på att de enskilda organisationernas reguljära verksamheter medför och kanske rent av kräver det. När det gäller psykiatrin så är det inte orimligt att tänka sig att det stränga förhållningssättet till sekretessen beror på att man inom psykiatrin oftast och av tradition arbetar utifrån ett individualpsykologiskt förhållningssätt och mer sällan utifrån ett systemiskt tankesätt som är vanligt inom våra informanters verksamheter. Här tror vi att organisationerna tillsammans måste hitta strategier för att hantera dessa skilda utgångspunkter och undvika upprepade domänkonflikter. Det vill säga att aktörerna tydliggör sina perspektiv för varandra och når konsensus i sådan omfattning att samverkan kan ske utan att den inkräktar på deras respektive institutionella logik.

I likhet med tidigare forskning inom området så pekar även våra informanter på att en brist på tydlighet i form av roll- och ansvarsfördelning är ett potentiellt stort hinder för en fungerande samverkan. Utan klara direktiv så tenderar samverkan att bli personbunden, och därigenom mer utsatt vid exempelvis personalomsättning eller omorganisationer. Dock menar våra informanter att det på kort tid har skett avsevärda förbättringar och menar att detta främst beror på utarbetandet av tydliga direktiv och regelverk. Här menar vi att det finns mycket som talar för att det finns ett behov av tydliga förhållningssätt som är förankrade genom både vertikalt och horisontellt integrationsarbete i de organisationer som skall samverka. Samtidigt benämns goda sociala relationer som en lika självklar aspekt i samverkan – något som torde vara svårare att påverka på en strukturell nivå. En informant menar att ett förhållningssätt är att fokusera mer på funktion istället för person för att minimera riskerna för personbunden samverkan. Än så länge finns det bara direktiv om *att* man ska samverka men inte *hur* det ska ske, vilket kanske måste till för att samverkansprocessen ska bli ett etablerat och permanent förhållningssätt i de människobehandlande organisationerna.

6. Förslag på vidare forskning

Ett av de områden vi stötte på under arbetet med uppsatsen som vi tror är ett intressant ämne att studera närmare, är anmälningarna från skol- och förskolepersonal om barn som far illa. Vi fick intrycket av att detta är ett potentiellt stort problem som riskerar att dels minska förtroendet för socialtjänsten, men även kunna leda till att personal inte vågar göra anmälningar då de är osäkra på följderna och inte får någon feedback.

I uppsatsen så behandlar vi samtycke till sekretesslättnad som är en väl utredd del i socialtjänsten och även inom andra myndigheter. Vi har berört det relativt ytligt i vår studie utan att egentligen problematisera det. Vi tror dock att samtycke skulle vara intressant att studera utifrån ett klientperspektiv och undersöka om klienterna verkligen är medvetna om vad de ger handläggaren/behandlaren utrymme för när de lämnar samtycke. Har klienterna något alternativ till att lämna samtycke och hur presenteras detta för dem?

Vi anser också att det hade varit intressant att vända vårt perspektiv till sjukvården och kanske främst psykiatrin och genomföra en liknande frågeställning kopplad mot socialtjänsten. Hur ser aktörerna inom sjukvården på socialtjänsten när det gäller uppgiftsutlämning, professionalitet, kunskap om klienten och kunskap om verksamheten i stort?

Källförteckning

Clevesköld, Lars/Thunved, Anders (2009): *Sekretess: handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Norstedts juridik.

Crawford, Karin. *Interprofessional collaboration in social work practice* (2012) London: SAGE

Danermark, B. & Kullberg, C. (1999). *Samverkan: Välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn, 2009, *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, studentlitteratur, Lund

Eriksson-Zetterquist, Ulla (2009): *Institutionell teori – idéer, moden och förändring*, Malmö, Liber AB

Forsell, Anders och Jansson, David (1996). On the Conversion of NONBusiness Organizations. I Barbara Czarniawska & Guje Sevón (Red) *Translating organizational change*, Berlin: de Gruyter.

Gilham, Bill. (2008) *Forskningsintervjun – Tekniker och genomförande*: Studentlitteratur, Malmö

Glenny, Georgina; [Support for Learning, 20. 4.](http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/62151891?accountid=11162) (Nov 2005): 167-175.
<http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/62151891?accountid=11162>

Grape, Ove/ Blom, Björn/Johansson, Roine (2006). *Organisation och omvärld – nyinstitutionell analys om människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur

Hardy, Cynthia; Phillips, Nelson & Lawrence, Thomas B. (2003) “*Resources, Knowledge and Influence: The Organizational Effects of Interorganizational Collaboration*” *Journal of Management Studies*, 2003(40)2 s 321-347.

Hjortsjö, Maria. (2005). *Med samarbete i sikte – om samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler*. Lund: Lunds Universitet, Socialhögskolan.

Hvinden, Björn (1994). *Devided Against Itself. A Study of Investigation in WelfareBureaucracies*. Oslo: Scandinavian University Press

Jacobsson, Maritha (2006) ”*En ritual som ger tyngd – om muntliga förhandlingar i mål om tvångsvård*”: Grape, Ove; Blom, Björn & Johansson, Roine (red.) *Organisation och omvärld – nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Studentlitteratur, Lund.

Johansson, Susanna (2008) *Myndighetssamverkan i barnahus – organisering, innehåll och process*
<http://www.soclaw.lu.se/upload/LUPDF/Rattssociologi/Myndighetssamverkan.pdf>

Johansson, Susanna, (2011): *Rätt, makt och institutionell förändring - en kritisk analys av myndigheters samverkan i barnahus*, Lunds Universitet

Johansson, Roine (2002): *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalysen*, Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam (i) Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Lidskog, Marie/Löfmark, Anna/Ahlström, Gerd (2007). *Interprofessional education on a training ward for older people: Students conceptions of nurses, occupational therapists and social workers*. *Journal of interprofessional Care*. 2007; 21(4):387-399

Trost, Jan. (2007). *Enkätboken*: Studentlitteratur, Lund.

Webster, Jonathan. Teamwork: understanding multi-professional working. *Nursing older people*. 14(3) 14-19, 2002

Bilaga 1 Intervjuguide

--- Konkreta frågor---

- Beskriv din syn på samverkan i ert arbete.
(Kan du ge en kort beskrivning på hur ni samverkar med andra myndigheter under det dagliga arbetet?)
- Vad har ni för krav på samverkan?
(Hur ser direktiven ut, när kom dessa? Vad har man för skyldigheter att samverka inom socialtjänsten?)
- På vilka sätt anser ni samverkan med andra myndigheter är nödvändigt?
(för att ni ska kunna bedriva ert arbete /utföra ert uppdrag?)
- På vilka sätt påverkar sekretess er samverkan med andra myndigheter?
(Skiljer sig sättet att samverka mellan olika ärendetyper i sekretesshänseende)
- Förekommer det ärenden när annan myndighet motsätter sig samverkan? Nivåer av sekretess? Vilken myndighets sekretesskrav är starkare? Någon alls?
- Finns det någonsin en osäkerhet om vad som gäller beträffande samverkan o sekretess? Hur hanteras den? Strategier?
- På vilka/vilket sätt kan sekretesslagstiftningen utgöra ett hinder?
(i samverkan med aktörer utanför den egna verksamheten?)
(Vad finns det för strategier att hantera de eventuella hinder som finns beträffande samverkan o sekretess?)
- Har samverkanssituationen förändrats sedan den nya sekretesslagen trädde i kraft 2009?
(I vilka avseende då? Formella/informella?)
- Efterlyser verksamheten någon specifik åtgärd eller förändring beträffande samverkan o sekretess? Utbildning, dokument, konferenser?

--- Övriga frågor ---

Vid nätverksmöten – lyfts frågan om sekretess då?, är det vanligt att de olika aktörerna hänvisar till sekretessen/tystnadsplikten då?

Finns det någon särskild myndighet som utmärker sig – t.ex. sjukvård, psykiatri, polis, kriminalvård, andra verksamheter inom socialtjänsten etc. Särskilda förhållningssätt, hänvisning till lagstiftning osv.

Sekretesshanteringen gentemot klienten/klienterna:
Hur upplever du arbetet med att få klienternas samtycke. (Och förtroende?)

Sker samtycket skriftligt?